

Т.Асранов атындагы инновациялык орто мектеби

Мугалимдин этикасы

Педагогикалык этика – мугалимдин ыймандык, адеп-ахлактык жактары жөнүндөгү илим. Педагогдун ыймандуулугу анын аң-сезиминдеги, жүрүм-турумундагы, мамилелериндеги көрүнүштөрдөн жана ишмердигинен билинет.

Педагогикалык этика мугалимдин жүрүм-турум адеп-ахлактык сапаттарына жана адеп-ахлактык көрсөтмөлөрүнө, алардын маданий жүрүм-турум негиздерин өздөштүрүүсүнө, конструктивдүү жүрүм-турум чеберчилигине жана ар кандай курактагы жана өнүгүү өзгөчөлүктөрүндөгү балдар менен мамиле түзө билүү жөндөмүнө ээ деп болжолдойт.

Педагогикалык этика төмөнкү компоненттерди камтыйт.

- Педагогикалык маданият.
- Педагогикалык такт.
- Моралдык көрсөтмөлөр
- Мугалимдин кесиптик ар-намысы
- Педагогикалык акыйкаттык
- Кесиптик квалификация

Мугалимдин ишкердик баарлашуу этикасы.

Ишкердик баарлашуунун этикасы мугалимдин төмөнкүлөр менен болгон мамилесинен көрүнөт.

- Билим берүү мекемесинин жетекчилиги менен болгон мамилесинен
- Башка мугалимдер менен болгон мамилесинен
- Социалдык чөйрө-башка социалдык институттар жана жарандар менен болгон мамилесинен

Ишкердик баарлашуунун этикасы мугалимдин кесиптик этикасынын маанилүү компоненти болуп саналат

Ишкердик баарлашуунун этикасы билим берүү чөйрөсүндө кесиптик мамилелерди куруунун бир катар эрежелерин камтыйт. Аларга төмөнкүлөр кирет:

1. Адеп-ахлактык абсолюттук чындыгы жок, башкалардын этикалык жүрүм-турумун айыптай турган соттор болбошубуз керек. Башка бирөөнүн (мисалы, кесиптештин) кетирген каталарын соттой албайбыз жана өзүңүзгө коюлган талаптарды, милдеттерди билиштиңиз керек.
2. Башкалардын бизге болгон мамилеси, алардын баарлашуусу жана этикалык өз ара аракети толугу менен бизден жана биздин жүрүм-турумубуздан көз каранды.
3. Этикалык мамилелерди куруу ар бир мугалим өзүнөн башташы керек.
4. Чыныгы эмес убадаларды бербениз
5. Жумушунузга жоопкерчилик менен мамиле кылыңыз

6. Жумуш менен жеке жашоону айырмалоо б.а досторуңуз, үй бүлөңүз жана башка жакын адамдарңыз менен иштесеңиз дагы, жумуш мамилелерин жеке мамилелерди бөлүшүңүз керек.

7. Билим берүү иш-чараларынын бардык катышуучуларынын укуктарын жана эркиндиктерин сыйлаңыз.

Ушул багыттардын бардыгы педагогикалык этика түшүнүгүн түзөт. Алардын сакталышы алардын педагогикалык чеберчилигин иште колдонуу үчүн зарыл.

Окуучулар жана ата-энелер, жетекчилик жана тышкы мекемелер менен болгон мамилелерде кесиптик этиканы сактоо үчүн мугалим кесипкөйлүк чеберчилигин өркүндөтүп, өз алдынча окуп, чыгармачыл мамилени колдонуш керек.

Окуучулар менен жакшы мамилелерди түзүү үчүн тарбиячылар төмөнкүлөрдү жасашы керек.

1. Байланышта сылыктыкты көрсөтүңүз. Окуучуну мазактоого, анын кадыр-баркына шек келтирүүгө жол берилбейт.
2. Маданий баарлашуунун эрежелерин сактаңыз.
3. Баарлашууңузду этикалык стандарттарга негиздеңиз.
4. Балага жогорулатылган талаптарды койбоңуз.
5. Балаңызга үнүңүздү көтөрбөнүз.
6. Катаал лексиканы жок кылыңыз.
7. Окуучунун инсандык касиетине урмат көрсөтүңүз.

Мугалимдин бардык талаптары чыныгы жана окуучулар үчүн ылайыктуу болушу керек. Аларды сылыктык менен жана токтоолук менен билдирүү сунушталат. Сиз суроо –талапка эмоционалдык компонентти кошо албайсыз. Мындан тышкары, талапты билдирүү ыкмасы бала үчүн **жагымдуу** жана **жагымдуу** болушу керек. Бул анын ушул талапты аткарууга болгон кызыгуусун күчөтөт.

Мугалим өзү үчүн баарлашуунун жана окуучулар менен мамиле түзүүнүн белгилүү бир стилин өнүктүрүшү керек. Бул балдардын алдында авторитетти калыптандырууга жана билим алуусуна, таанып билүүсүнө жана өнүгүүсүнө ошондой эле мугалимдин өзүнүн кесиптик функцияларын аткаруусуна жагымдуу атмосфераны түзүүгө мүмкүндүк берет.

Мугалим балдарга насаатчы жана дос болуш керек. Эмоциялардын жарылышына жол бербөө керек жана сезимдерге эмес, акылга таянып иш-аракет кылыңыз.

Мугалимдин кесиптик этикасы төмөнкү багыттарда жүзөгө ашырылат.

1. Окуучуларга болгон сый-урматты көрсөтүү .
2. Окуучуларга сүйүү көрсөтүү. Бул мугалимдин окуучулардын түйшүктөрүнө жана муктаждыктарына кызыгуу көрсөтө билүүсүн, кыйын кырдаалда жардам берүүгө жана колдоо көрсөтүүгө умтулуусун чагылдырат.
3. Окуучуларга билбөө укугун берүү. Педагог жетишкен окуучуларды сүйүктүүсүнө айлантпай, баарына бирдей мамиле жасашы керек.
4. Окуучуну кандайдыр бир жасаган иши үчүн же жакпагандыгы үчүн ар дайым кек сактабай кечиримдүү болушу керек.

Бул компоненттер педагогикалык этиканын түзүмүндө гана эмес, анын педагогикалык ишмердүүлүктү уюштуруудагы маңызын жана маанисин чагылдырат.

Педагогикалык этиканы окуучулар менен болгон мамиледе ишке ашыруу.

Мугалим өзүнүн окутуучулук иш-аракеттеринин жүрүшүндө окуучулар менен өз ара аракеттенет. Ал алар менен мамиле түзүп, окуучунун ар тараптуу өнүгүүсүнө багытталган.

Мугалим балага үлгү болот. Албетте, ата-энелер негизги мисалдар бойдон калууда, бирок мугалим баланын курчап турган дүйнөнү таанып билүү процессинде бирдей маанилүү орунду ээлейт, өзүнүн түзүмүн жана аны менен болгон мамилесин өзүнүн мисалы менен көрсөтөт.

Ушул эрежелерди сактоо мугалим менен билим берүү мейкиндигинин башка катышуучуларынын ортосундагы өз ара мамилелердин жетиштүү тутумун түзүүгө мүмкүндүк берет.